

Na de introductie van pentazocine hebben wij dit middel in onze kliniek voor de postoperatieve pijnbestrijding frequent voorgeschreven in de door de fabrikant aangegeven dosering (30 mg). Het analgetisch effect bleek onvoldoende. Wél viel op dat er bij deze gering werkzame dosering geen adem-depressie ontstond. Op grond van zijn chemische, na aan nalorfine verwante, structuur heb ik, geruggesteund door DE CASTRO met zijn AAS en door de firma WINTHROP met een vertegenwoordiger, enige malen getracht een opzettelijke overdosering fentanyl te neutraliseren met pentazocine. Helaas, steeds behield de patiënt de opzettelijk geïnduceerde apnoe, tot ik na ongeveer 20 minuten in arrenmoede maar weer het vertrouwde nalorfine injecteerde, met het gewenste succes.

Tenslotte uw VF-anesthesie. Het zal U opgevallen zijn dat mijn diazepam (Valium)-fentanyl-narcose dezelfde voorletters heeft als uw Valium-Fortral anesthesie. Om de beide methoden regionaal te onderscheiden zouden wij tot dubieuze constructies als VFAMS en VFALK moeten overgaan, met welke vliegtuigachtige coderingen de anesthesiologie niet gediend lijkt.

Behalve onder aether- of lichte cyclopropan-anesthesie is onder narcose de spontane ademhaling van de patiënt steeds onvoldoende en leidend tot hypercarbie. Bij langer dan een uur durende operaties, waar de neuroleptanesthesie zich bij uitstek voor leent, is uit praktische overwegingen de geassisteerde beademing ook minder geschikt daar het de anesthesist te veel in beslag neemt. Tijdens neuroleptanesthesie behoort m.i. de patiënt dan ook beademd te worden, liefst op geleide van het CO₂-percentage in de uitademingslucht. Dat patiënten die uw Valium-Fortral-narcose krijgen postoperatief minder pijn hebben en veel minder misselijk zijn dan na mijn Valium-fentanyl is een grote vooruitgang, die echter voor mij niet opweegt tegen de respiratoire acidose die moet ontstaan wanneer men een patiënt na toediening van een chirurgische analgesie veroorzakende dosis pentazocine spontaan laat ademen.

Ik moge U, collega ZEGVELD, dan ook eigenzinnig voorstellen akkoord te gaan met de volgende verdeling: Uw methode blijft VF, de mijne „witte raaf”.

Amstelveen, 14 juni 1970

J. A. P. MULDER

VENA-SUBCLAVIA-PUNCTIE IN NOODGEVALLEN

Naar aanleiding van het artikel van DANKMEYER en WIJNANS (1970) zouden wij nog eens de aandacht willen vestigen op de vena-subclavia-punctie in noodgevallen. Deze techniek wordt door ons in die omstandigheden als routine uitgevoerd. De methode werd reeds eerder door collega H. J. TEYEN (1967) beschreven.

Wij ondervonden dat deze ingreep evidente voordelen biedt, nl.: de punctie is een eenvoudige en weinig tijdrovende techniek; hartmassage hoeft niet onderbroken te worden; de subclavia-punctie kan overal uitgevoerd worden met ten dienste staande middelen; de centraal veneuze druk is onmiddellijk afleesbaar; de afstand tussen punctieplaats en het hart is kort, medicamenten grijpen sneller aan en zijn beter te doseren; bloedmonsters zijn goed af te nemen; in plaats van een naald of korte canule kan ook een langere canule ingevoerd worden om angiografie van de arteria pulmonalis te verrichten bij verdenking op longembolie.

De ingreep is ons nooit mislukt en heeft nimmer aanleiding gegeven tot complicaties.

Literatuur: DANKMEYER, H. F. en M. WIJNANS (1970) *Ned. T. Geneesk.* **114**, 47. — TEYEN, H. J. (1967) *Ned. T. Geneesk.* **111**, 2316.

Eindhoven, juni 1970

B. VAN DIJK
P. J. VAN DER SCHAAR
Y. A. S. MASHHOUR

CURSUS HYPNOSE

Het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Medische Hypnose wenst zich uitdrukkelijk te distancieren van de in het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* aangekondigde cursus hypnose voor beginners (bl. 1071), die op 26, 27 en 28 juni 1970 in het Esso Motor Hotel te Amsterdam gegeven is.

De Bilt, juli 1970

W. P. J. VIËTOR

BERICHTEN

BUITENLAND

Denemarken

Nieuw tijdschrift. — De uitgever Munksgaard, Kopenhagen, is begonnen aan een nieuw tijdschrift getiteld *Clinical Genetics*, „an international journal of genetics in medicine”, onder redactie van K. BERG te Oslo, J. BÖÖK te Uppsala en J. MOHR te Kopenhagen. Het tijdschrift zal zes keer per jaar verschijnen en kost per jaar D. Kr. 180, plus porto D. Kr. 15 (of \$ 26,—). Voor abonnementen richt men zich tot de uitgever Munksgaard, 47 Prags Boulevard DK-2300, Kopenhagen S, Denemarken.

Groot-Brittannië

Opvolger van Richard Crossman. — Nu Labour plaatsgemaakt heeft voor de Tories, heeft het ministerie van gezondheid en sociale zekerheid een nieuw hoofd gekregen; het is de 52-jarige Sir KEITH JOSEPH, een jurist, die in 1959 minister werd van huisvesting en plaatselijk bestuur, en in 1962 minister van Welsh Affairs. De aftredende RICHARD CROSSMAN wordt hoofdredacteur van de *New Statesman*. In het nieuwe parlement zijn 12 artsen gekozen, onder wie één vrouw. (*Brit. med. J.*, 27 juni bl. 746 en 802.)

Desmokinase. — De beet van een vampier heeft de onhebbelijkheid, lang na te bloeden. De bloedzuigende vampiers die in Trinidad een ware plaag vormen, worden dan ook voortdurend belaagd door officiële vampierjagers. Dr. T. CARTWRIGHT en medewerkers hebben ontdekt dat het speeksel van vampiers een enzym bevat, desmokinase — genoemd naar de vampier *Desmodus rotundus* — dat plasminogeen activeert tot plasmine, welke stof bloedstolsels afbreekt. In vitro werkt desmokinase sterker dan de gebruikelijke plasminogeen-activators urokinase en streptokinase. Jammer is, dat het met de zuivering van desmokinase nog niet wil vlotten; er zal nog wel wat tijd verlopen aler men kan beginnen met klinische toepassing bij lijders aan trombose. (*Nature*, 20 juni bl. 1089.)

Post-neonatale kindersterfte. — In een rapport getiteld *Confidential enquiry into post-neonatal deaths 1964-1966* heeft het ministerie van gezondheid en sociale zekerheid de resultaten bekend gemaakt van een onderzoek in drie „local authority areas”, dat tot doel had, na te gaan waarom er zo langzaam verbetering komt in de sterfte van kinderen tussen 1 maand

en 1 jaar. Er is wel verbetering geweest in de algemene kindersterfte, maar die betrof voornamelijk kinderen in de neonatale periode (de eerste 4 levensweken). In het onderzochte gebied stierven 679 kinderen in de post-neonatale periode, d.i. 5,7/1000 levendgeboorten, terwijl het nationale cijfer 6,1/1000 bedraagt. Uit de verkregen cijfers bleek duidelijk de kwetsbaarheid van het kind in de eerste levensmaanden: 69 pct van de sterfgevallen vonden plaats in de eerste 5 à 20 weken, en in de helft van deze gevallen was de oorzaak gelegen in luchtweg-infecties; daarop volgde aangeboren misvorming, ziekte van het maagdarmkanaal en voorts „accidents, poisoning and violence”. Van de 679 sterfgevallen waren 250 van de categorie „sudden unexpected deaths” c.q. „cot deaths”, waartegen moeilijk preventieve maatregelen kunnen worden genomen. Wel blijkt uit het rapport dat in 28 pct der sterfgevallen vermijdbare factoren waren aan te wijzen, in vele gevallen met betrekking tot de ouders of met de sociale omstandigheden. (*Med. Offr.*, 5 juni bl. 313.)

Nuttig gebruik van artsenmonsters. — Een algemeen-practicus in Londen, Dr. DAVID ROSENBERG, is vier jaar geleden begonnen, de geneesmiddelen die hij als artsenmonster ontving, door te zenden naar ontwikkelingslanden. Wat als hobby begon, heeft zich in deze vier jaar tot een respectabele organisatie ontwikkeld. Hij ontvangt thans, dank zij een intensieve propaganda, monsters van andere artsen en zelfs van farmaceutische firma's. Hij laat de monsters selecteren door een groep vrijwilligers, die o.a. „dangerous drugs” eruit halen en vernietigen. De waarde van de totale hoeveelheid geneesmiddelen die door de organisatie worden behandeld, belooft naar schatting £ 40.000. Ook instrumenten, verbandmateriaal, bloedtransfusie-apparaten, ondersteken, vinden hun weg via de groep vrijwilligers, die uit artsen, apothekers en verpleegsters bestaat, onder leiding van Dr. ROSENBERG en zijn vrouw. Hun adres: War on Want Medical Department, 2B The Grove, London W.5. (*Lancet*, 27 juni bl. 1408.)

West-Duitsland

Heilpraktiker. — Nog steeds kent de Bondsrepubliek, die in deze een „unieke” plaats onder de beschaafde landen inneemt, het instituut van „Heilpraktiker”; dat zijn personen, die naast de artsen officieel gerechtigd zijn, de heilkunde uit te oefenen, zij het met enige beperkingen. Dit instituut stamt van het sinds 1939 daterende „Heilpraktikergesetz”, dat van deze mensen geen bijzondere geneeskundige kennis verlangt. Aldus het „Tätigkeitsbericht der Bundesärztekammer 1969/70 an den 73. Deutschen Ärztetag”. (*Dtsch. Ärztebl.*, 3 juni bl. 1813.) Om Heilpraktiker te worden, is slechts nodig dat men een „Volksschule” heeft doorlopen en een „Überprüfung vor dem zuständigen Amtsarzt” heeft ondergaan, waaruit moet zijn gebleken dat „die angestrebte Tätigkeit als Heilpraktiker nicht zu einer Gefahr für die Volksgesundheit wird”. De Deutsche Ärztetag 1969 aanvaardde de uitspraak dat het onbegrijpelijk is dat de staat een wet in stand houdt, die naast de artsenprofessie „das Vorhandensein eines qualifizierten Heilpraktikerstandes vortäuscht”, en deed het voorstel, als grondslag voor de uitoefening van de geneeskundige praktijk dezelfde voorwaarden vast te leggen die in de rest van de beschaafde wereld als vanzelfsprekend gelden.

Vermelding van bijwerkingen. — Volgens een bericht in het *Deutsche medizinische Wochenschrift* (25 juni bl. 1423) heeft de geneesmiddelenfabriek Bayer bekend gemaakt dat

met ingang van 15 juni jl. in alle advertenties over „verschreibungspflichtige” geneesmiddelen inlichtingen over bijwerkingen en contra-indicaties worden vermeld. Deze inlichtingen kunnen de uitvoerige medische inlichtingen in de bijsluiters niet vervangen; ze zijn slechts bedoeld om een zakelijk correct inzicht in de waarde van het preparaat mogelijk te maken, zodat de arts zich snel kan oriënteren en het „Risico der Sicherheit” kan berekenen.

Verenigde Staten

Elektrische stroom en volksgezondheid. — Een editorial in het *Journal of public Health* (mei 1970 bl. 795) zet uiteen, welke gevolgen het uitvallen van de elektrische stroom kan hebben voor de volksgezondheid (in ruime zin): 1. Er bestaat risico voor het leven indien er geen licht meer is in ziekenhuizen, op straat, in ondergrondse treinen, op vliegvelden; 2. er bestaat kans op bederf van voedsel in de niet meer functionerende ijskasten en de mogelijkheid dat medische onderzoeken die al jaren in beslag hebben genomen, geheel mislukken; 3. in een der grote steden nam het geboortecijfer een sprong omhoog, juist 39 weken nadat de stad een tijdlang zonder stroom was geweest.

M. M. HILFMAN

BINNENLAND

Ontwikkeling van standaardpreparaten voor geneeskundig bloedonderzoek. — Tussen het Rijks Instituut voor de Volksgezondheid (R.I.V.) te Utrecht-Bilthoven en de Raad van Europa is een contract afgesloten voor het ontwerpen van een standaard voor de telling van rode bloedcellen. De looptijd van deze overeenkomst is gesteld op vijf jaar. De te ontwikkelen standaard voor rode bloedcellen zal het mogelijk maken dat het bloed van patiënten die bloedafwijkingen hebben of bloedtransfusies moeten ontvangen, nauwkeurig kan worden onderzocht. Voorts zal de controle op de kwaliteit van het bloed van donors erdoor kunnen worden verbeterd, waardoor zowel donor als ontvanger beter tegen ongunstige geneeskundige gevolgen wordt beschermd, en zullen door een juistere vaststelling van de noodzaak onnodige transfusies kunnen worden voorkomen.

Het Rijks Instituut voor de Volksgezondheid verricht al geruime tijd ontwikkelingswerk op het gebied van standaardpreparaten voor bloedonderzoek in laboratoria van ziekenhuizen en bloedtransfusiediensten. Gezien het internationale belang hiervan is enige jaren geleden de Raad van Europa subsidie gaan verlenen. In 1966 werd voor een termijn van drie jaar een samenwerkingscontract afgesloten voor de ontwikkeling van een hemoglobinestandaard. Dit project werd vorig jaar met succes beëindigd. Het R.I.V. vervaardigt en beheert thans een internationale hemoglobinecyanide-ijkoplossing en stelt deze kosteloos ter beschikking aan onderzoekers over de gehele wereld ter na-ijking van zelfvervaardigde of handels-hemoglobinestandaarden. De controle van het preparaat geschiedt in samenwerking met de International Committee for Standardization in Haematology.

In 1968 werd het door de Wereldgezondheidsorganisatie erkend als de „international haemoglobinocyanide reference preparation” en het project van vervaardiging, beheer en distributie door het R.I.V. wordt nu voortgezet in het kader van deze organisatie. (*Persbericht Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid*, 6 juli.)

Nieuw verpleegstersuniform in katoen van Dick Holthaus. — Couturier DICK HOLTHAUS ontwierp in op-